

ΗΛΙΑΣ Ν. ΑΡΝΑΟΥΤΟΓΛΟΥ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ε. ΓΕΡΑΚΑΡΗΣ (1782-1842)

«...νομομαθέστατος, καί περ ἄγευστος τῆς νομικῆς ἐπιστήμης...».

«Ἐκ τῶν νομομαθεστάτων, καί περ ἄγεύστων τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, ἐλογίζοντο οἱ τῶν Ἐκκλητίων τοῦ Ναυπλίου Μᾶρκος Δραγούμης, Ἀναστάσιος Ἐλαιῶν, Ἀναγνώστης Ροντόπουλος, Κωνσταντῖνος Πεταλᾶς, Γ. Κλήρης, Σπ. Π. Ἀλεξόπουλος, Ἰω. Γιαννόπουλος, Ν. Γερακάρης, Δημ. Γουζέλης, Γ. Πλέσας, Ἀθανάσιος Σκανδαλίδης, καί τινες ἄλλοι. Πάντων δὲ σοφώτατοι ἐξελαμβάνοντο οἱ ἐκ τῆς Ἰονίου Πολιτείας. Καί φαρμακοποιοὶ καὶ ἐργαστηριακοὶ καὶ χειρῶνακτες ἂν ἦσαν, ἥσο Ἑπτανήσιος; ἄρα ἥσο καὶ Φιλαγγέρης»¹.

Με αυτήν την πικρόχολη όσο και σαρκαστική αναφορά ο Νικ. Δραγούμης περιγράφει τα άτομα που στελέχωσαν τον μηχανισμό απονομής της δικαιοσύνης του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο

1. *Ἱστορικαὶ Ἀναμνήσεις*, 171, 3^η ἔκδ., Ἀθήναι 1925 (πρόλογος Κ. Ἀμάντου). Αυτό το απόσπασμα δεν υπάρχει στην πρώτη ἔκδοση των απομνημονευμάτων του Νικ. Δραγούμη το 1874. Το αντίστοιχο χωρίο αναφέρει: «Νομομαθεῖς, νομομαθέστατοι μάλιστα, ἐλογίζοντο οἱ ἐκ τῆς Ἰονίου πολιτείας, καὶ φαρμακοποιοί, καὶ ἐργαστηριακοί, καὶ χειρῶνακτες ἂν ἦσαν. ἥσο Ἑπτανήσιος; ἄρα ἥσο καὶ Φιλαγγέρης». Το απόσπασμα αυτό εμπεριέχεται σε ομιλία του Νικ. Δραγούμη την 7η Φεβρουαρίου 1873 στον Φιλολογικὸ Σύνλογο Παρνασσός και δημοσιεύτηκε σε ιδιαίτερο βιβλίδιο με τίτλο «Δικαιοσύνη, Παιδεία, Ἐκκλησία ἐν Ἑλλάδι 1821-1831» Ἀθήναι 1873. Τα ονόματα των υποψηφίων μελῶν προστέθηκαν στην δεύτερη ἔκδοση των Απομνημονευμάτων το 1879. Είναι χαρακτηριστικό ότι η σειρά των ονομάτων είναι η ίδια με τη δημοσίευση των Πρακτικῶν του Βουλευτικού στα *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 4, σελ. 372, εκτός από τον Σπύρο Παπαλεξόπουλο ο οποίος ἔγινε Σπ. Π. Ἀλεξόπουλος. Προφανῶς, ο Νικ. Δραγούμης ἢ αὐτός που εἶχε την ἐπιμέλεια τῆς ἔκδοσης, εἶχε πρόσβαση στα ἔγγραφα του Βουλευτικού του 1825 ἀπ' ὅπου και ἀντέγραψε τα παραπάνω ονόματα. Πάντως ἡ ψηφοφορία που προβλέπεται δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Ἀντ' αὐτῆς, το Βουλευτικὸ στη μυστικὴ συνεδρίαση 342 τῆς 4ης Μαρτίου 1826 (*ΑρχΕλλΠαλιγγ* τόμ. Ζ', σ. 517) δέχθηκε ἐκ νέου υποψηφιότητες γιὰ το

Νικ. Γερακάρης είναι ο φαρμακοποιός του αποσπάσματος. Μελλοντική έρευνα μπορεί να εξακριβώσει τους «εργαστηριακούς και χειρώνακτες» αλλά και να διακριβώσει την νομική τους εμπειρία.

Η οργάνωση του διοικητικού και δικαστικού μηχανισμού του νεοσυσταθέντος κράτους απετέλεσε μια πρόκληση για τις επαναστατικές κυβερνήσεις και για τον Ι. Καποδίστρια. Ειδικότερα, στο χώρο της οργάνωσης της δικαιοσύνης, είναι γνωστή και έχει επανειλημμένως τονιστεί η σπάνις καταρτισμένων νομικών². Η αμέσως επόμενη άριστη επιλογή για την επάνδρωση του μηχανισμού απονομής της δικαιοσύνης ήταν άτομα χωρίς νομικές σπουδές στο ενεργητικό τους, αλλά με πρακτική γνώση των δικαιοδοτικών μηχανισμών που λειτουργούσαν στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα³. Σ' αυτόν τον κύκλο προσώπων ανήκαν άτομα με κάποιου είδους πανεπιστημιακές σπουδές και με μεγάλο συμβολικό κεφάλαιο στην κοινότητα στην οποία ζούσαν. Με την έκρηξη της επανάστασης του 1821 πολλοί από αυτούς είχαν τοποθετηθεί σε θέσεις που τους έφεραν σε επαφή με την απονομή και την διοίκηση της δικαιοσύνης στο αρτισύστατο κρατικό μόρφωμα. Η ανεπάρκεια της νομικής κατάρτισης πολλών από αυτούς που εκλήθησαν να στελεχώσουν τα πρώτα δικαστήρια έκαναν, τόσο αυτούς όσο και εκείνους που τους τοποθέτησαν, εύκολους στόχους κριτικής και σκωμμάτων. Το γε-

Δικαστήριο των Εκκλήτων Ναυπλίου. Τα ονόματα των εκλεγέντων κοινοποιήθηκαν με το υπ' αριθμό 1254/4 Μαρτίου 1826 προβούλευμα (ΑρχΕλλΠαλιγγ τόμ. Η', σ. 436 και Βιοβίξης (1941: 472 αρ. 572)) στο Εκτελεστικό. Το Εκτελεστικό πρότεινε την αντικατάσταση τριών μελών (προβούλευμα αρ. 18067/19 Μαρτίου 1826 και Βιοβίξης (1941: 476 αρ. 581)), πρόταση που έγινε δεκτή από το Βουλευτικό (ΑρχΕλλΠαλιγγ τόμ. Η', σ. 454 και Βιοβίξης (1941: 477 αρ. 582)). Όσο για τον Φιλαγγέρη, δεν πρόκειται παρά για τον γνωστό σε Ιταλοτραφείς νομικούς και νομομαθείς, Ιταλό φιλόσοφο Gaetano Filangieri (1753-1788), από τη Νάπολι, συγγραφέα του *Scienza della Legislazione*, για το έργο του οποίου βλ. S. Cotta, *Gaetano Filangieri e il problema della legge*, Torino 1954, (Università di Torino. Memorie dell'Istituto Giuridico II.86) και M.T. Maestro, *Gaetano Filangieri and his Science of Legislation*, Philadelphia 1976 (Transactions of the American Philosophical Society 66.6).

2. Βλ. Π. Ι. Ζέπος, "Απαρχαί νομικῆς παιδείας εἰς τὸ μετεπαναστατικὸν Ναύπλιον" *Πελοποννησιακά* 16 (1986), σσ. 1-16. (Επίσης και στη *Μνήμη Π. Ι. Ζέπου* II, σσ. 797-812, Θεσσαλονίκη 1988).

3. Ενδεικτική είναι η διάκριση των προτεινομένων για το Ανώτατο Κριτήριο σε επιστολή της 18^{ης} Αυγούστου 1830 του Γ. Αινιάνος σε 4 τάξεις, (Α) αυτοί που έχουν νομικές γνώσεις, (Β) αυτοί που έχουν άλλου είδους παιδεία, (Γ) αυτοί που έχουν τοπικές γνώσεις και (Δ) αυτοί που είχαν τριβή εις την Δικαστικήν Υπηρεσίαν, βλ. Μ. Ἀ. Τουρτόγλου, «Τὰ πρῶτα ἐν Ἑλλάδι ἀκυρωτικὰ δικαστήρια» *ΕΚΕΙΕΔ* 10-11 (1963-64), σ. 19 αρ. 6 (επίσης και στα *Μελετήματα Ιστορίας Ελληνικού Δικαίου*, τόμ. Α', σ. 159 αρ. 6, Αθήνα 1984).

γονός δε ότι αρκετοί από αυτούς ήταν Επτανήσιοι επέτεινε το κλίμα δυσπιστίας και εδραίωσε ένα αίσθημα αδικίας και νεποτισμού. Είναι χαρακτηριστικό όμως ότι ο αριθμός των Επτανησίων που τοποθετήθηκαν από τον Καποδίστρια σε κυβερνητικές και διοικητικές θέσεις ήταν ιδιαίτερα χαμηλός. Όμως, όπως έχει επισημάνει ο Λούκος (1989), οι Επτανήσιοι του κλίματος του Καποδίστρια, με, κατά κύριο λόγο, ιταλική παιδεία και οπαδοί ενός συστήματος φωτισμένης δεσποτείας, είχαν τοποθετηθεί σε θέσεις-κλειδιά του κρατικού μηχανισμού.

Η σταδιοδρομία του Νικ. Γερακάρη αποτελεί παράδειγμα μιας τέτοιας περίπτωσης. Για τον βίο του υπάρχουν μέχρι τώρα δύο σύντομες μελέτες, με χρονολογικά πρωϊμότερη αυτή του Rangabes (1926), ο οποίος, στα πλαίσια μελέτης για τις οικογένειες των Επτανησίων ευγενών, συγκέντρωσε όλα τα απαραίτητα στοιχεία για τη δραστηριότητα του Νικ. Γερακάρη. Αντίθετα, η σχετικά πιο πρόσφατη μελέτη του Παπαγεωργίου (1971) εστιάζεται, υπερβολικά θα μπορούσε να πει κανείς, στην εξαντλητική αποδελτίωση των ιστορικών μαρτυριών. Οι αναφορές στις δικαστικές και διοικητικές θέσεις που κατέλαβε ο Νικ. Γερακάρης στο μηχανισμό του νεαρού ελληνικού κράτους, καθώς και το ρόλο του στη λειτουργία των αντίστοιχων θεσμών είναι περιορισμένες, σύντομες και συνήθως ατεκμηριώτες.

Στόχος του σημειώματος αυτού είναι να αναδείξει και να τεκμηριώσει την εν πολλοίς ξεχασμένη διοικητική και δικαστική δραστηριότητα του Νικ. Γερακάρη.

Η κεφαλονίτικη καταγωγή του αμφισβητήθηκε λόγω σύγχυσης με τον ζακυνθινό κλάδο της οικογένειας Γερακάρη⁴. Ο Νικ. Γερακάρης ήταν γόνος οικογένειας ευγενών της Κεφαλονιάς. Σύμφωνα με τον Rangabes (1926: 286) οι πρόγονοι του Νικ. Γερακάρη είχαν εγκατασταθεί στην Κεφαλονιά πριν το 1262, οπότε και εμφανίζονται ως γαιοκτήμονες. Το 1593 ο ομώνυμος πρόγονος του Νικ. Γερακάρη συμμετέχει στο Συμβούλιο των προκρίτων της νήσου (Conseglio dei primarii de l'isola)⁵. Ο παππούς του από την

4. Το οικόσημο του ζακυνθινού κλάδου αναφέρεται από τους Ι. Λασκαράτο, Ν. Οικονόμου, και Μ. Μπλέτα, «Οικόσημο της Ζακύνθου από τον Κώδικα 17 της ΙΕΕΕ» *Δελτίον ΙΕΕΕ* 31 (1988), σσ. 143-273 και ιδιαίτερα 156. Ο ζακυνθινός κλάδος εξέλιπε το 1848. Για τον κλάδο της οικογένειας που εγκαταστάθηκε στην Κέρκυρα από τον γιό του Νικολάου, Σπυρίδωνα, βλ. Ί. Τυπάλδος - Λασκαράτος, «Ιστορικά μνημεία του Α' νεκροταφείου Κερκύρας» *Δελτίον ΙΕΕΕ* 28 (1985), σσ. 221-256 και ιδιαίτερα 229-230. Στέμμα του κεφαλονίτικου κλάδου στου Rangabes (1926: 288, 290).

5. Βλ. Ν. Γ. Μοσχονάς, «Πρακτικά Συμβουλίου Κοινότητας Κεφαλονιάς, Βιβλίο Α' (19 Μαρτίου - 19 Απριλίου 1593)» *Σύμμεικτα* 3 (1979), σσ. 265-350 και περαιτέρω ανάλυση στου Ν. Γ. Μοσχονά, «Το Συμβούλιο της Κοινότητας Κεφαλονιάς (1593). Πο-

πατρική γραμμή, ο Ευστάθιος Τζ. Γερακάρης, διετέλεσε δημόσιος νοτάριος της Κεφαλονιάς⁶.

Ο Νικ. Γερακάρης γεννήθηκε στο Κάστρο του Αγ. Γεωργίου (Castello di San Giorgio) της Κεφαλονιάς στις 10 Αυγούστου 1782. Ήταν γιός του Ευσταθίου Γερακάρη και της Σπεράντζας, κόρης του Αναστασίου Σαλομόν. Είχε 2 αδελφές, την Παρασκευή και την Αννέττα. Βαπτίστηκε στις 29 Ιουνίου 1787. Σπούδασε στην Πάδοβα ιατρική⁷, και εκεί θα πρέπει να μυήθηκε στον τεκτονισμό και να εντάχθηκε σε τεκτονική στοά.

Το 1818 εγκαταστάθηκε στην Πάτρα, όπου και διατηρούσε φαρμακείο μέχρι και την έναρξη της Επανάστασης. Το 1819 έγινε μέλος της Φιλικής Εταιρείας. Το 1820 πούλησε την ακίνητη περιουσία του με σκοπό να συμμετάσχει στον Αγώνα⁸.

Τον Μάρτιο του 1821 και πριν την επίσημη έναρξη της Επανάστασης, πρωτοστάτησε στην απόδραση του Παν. Λιδωρίκη, ο οποίος μεταφερόταν από τους Οθωμανούς στα Γιάννενα μέσω Πατρών. Λίγες μέρες πριν τον ξεσηκωμό των Πατρών συνάντησε τον Μακρυγιάννη στην Πάτρα. Πήρε μέρος στην πολιορκία της ακροπόλεως των Πατρών και στη μάχη του Λάλα, επι-

σοτική ανάλυση» *Δίπτυχα* 2 (1980-81), σσ. 300-314. Σύμφωνα με τον Rangabes (1926: 286) η οικογένεια Γερακάρη συμμετείχε ως *originarii* στο *Maggior Consiglio*.

6. Βλ. Rangabes (1926: 287) αλλά και *EKEIEΔ* 16-17 (1969-70), σ. 125 αρ. 468. Ο Στάθης Γερακάρης που μαρτυρείται σε σύμβαση έργου του 1781 [βλ. Γ. Ν. Μοσχόπουλος, "Ανέκδοτα στοιχεία για την εκκλησιαστική τέχνη στην Κεφαλονιά (17ος-19ος αϊ.) (Αγιογράφοι - Ξυλογλύπτες - Αργυρογλύπτες)" *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 2 (1977), σσ. 226-27] είναι πιθανώς ο πατέρας του Νικ. Ε. Γερακάρη.

7. Ο εγγονός του, Νικ. Τηλ. Γερακάρης (1936: 6) αναφέρει την Πίζα ως τόπο σπουδών. Η άποψη των Χρ. Α. Στασινόπουλου, *Λεξικό της Ελληνικής Επανάστασης του 1821*, τόμ. Α', σ. 337, Αθήνα 1970, Ντ. Κονόμος, *Ιστορικές σελίδες και ανέκδοτα κείμενα (1571-1821)*, σ. 48, Αθήναι 1971 και Παπαγεωργίου (1971: 3) ότι ο Νικ. Γερακάρης είχε σπουδάσει νομικά ελέγχεται ως ατεκμηρίωτη και μάλλον λανθασμένη. Βλ. επίσης και Σπ. Ν. Αρδαβάνης-Λιμπεράτος, *Επτανήσιοι ιατροί διακριθέντες εις την πολιτικήν και τὰ γράμματα*, σσ. 21-22, Κέρκυρα 1938 (Εταιρεία πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑπτανησιακῶν μελετῶν 6), Αρσ. Ανδρουτσέλης, "Οἱ ἱατροὶ τῆς Ἰονίου πολιτείας καὶ ἡ συμβολὴ τῶν στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση καὶ μετέπειτα" *Δελτίον τῆς Ἀναγνωστικῆς Ἑταιρείας Κέρκυρας* 8 (1971), σσ. 65-72 και Γ. Κ. Πουρναρόπουλος, "Ἡ Ἱατρικὴ τοῦ Ἀγῶνος" *Παρνασσός* 13 (1971), σσ. 289-317.

8. Βλ. Παπαγεωργίου (1971) αλλά ο Rangabes (1926: 288) αναφέρει ότι ο Νικ. Γερακάρης επέστρεψε στα Ιόνια όπου και μυήθηκε στον τεκτονισμό και έγινε μέλος των *Carbonari* και εγκαταστάθηκε στην Πάτρα το 1820. Με τα συμβόλαια της 5ης Ιανουαρίου, 9ης Ιανουαρίου και 20ης Μαρτίου 1820 του συμβολαιογράφου Σπ. Καρούζου εκποίησε ακίνητα.

κεφαλής αγήματος Επτανησίων. Διέθεσε τον εξοπλισμό και τις φαρμακευτικές του προμήθειες για την ανακούφιση των τραυματιών⁹.

Την 31η Μαρτίου του 1822, με την υπ' αριθμό 307 επιταγή του Υπουργείου Εσωτερικών, ορίσθηκε, μαζί με τους εφόρους του Πραστού, μέλος επιτροπής για να διερευνήσει κλοπή μεγάλου χρηματικού ποσού. Μέσα σ' ένα δεκαπενθήμερο, στις 16 Απριλίου 1822 οι έφοροι υπέβαλαν αναφορά με τα ευρήματα τους¹⁰. Στις 10 Μαΐου 1822 διορίσθηκε Γενικός Αστυνόμος "παρά τῇ Κυβερνήσει" ενώ με την κάθοδο του Δράμαλη, συμμετείχε ξανά στον ένοπλο αγώνα¹¹.

Την 26η Φεβρουαρίου του 1823 θα πρέπει να βρισκόταν στην περιοχή της Γαστούνης, καθώς σε επιστολή του Σ. Πανά προς τον Α. Πανά, ο αποστολέας διαβιβάζει ασπασμούς προς τον Νικ. Γερακάρη¹². Στις 18 Μαρτίου 1823 εκδόθηκε το υπ' αριθμό 2816 προβούλευμα του Εκτελεστικού με αντικείμενο την απόδοση στρατιωτικού βαθμού στον Νικ. Γερακάρη, στο οποίο αναφέρεται ως «ὁ πρώην Ἀρμοστής τῆς Γενικῆς Ἀστυνομίας»¹³. Ἐξι ἡμέρες αργότερα, στις 24 Μαρτίου 1823 υπάρχει αναφορά στα Πρακτικά του Βουλευτικού Σώματος ότι εστάλη το υπ' αριθμό 187 προβούλευμα προς το Εκτελεστικό για την προαγωγή του Νικ. Γερακάρη σε χιλίαρχο «διὰ τὰς πολλὰς θυσίας καὶ κόπους τοῦ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος»¹⁴. Στις 30 Μαρτίου 1823 διορίσθηκε ειδικός πληρεξούσιος "παρά τῇ κυβερνήσει τῶν Ἰονίων νήσων" για την απελευθέρωση πλοίων από τους Ἀγγλους¹⁵.

Το 1824 ήταν το πρώτο έτος μιας τριετίας έντονης κοινωνικής δραστηριότητας για τον Νικ. Γερακάρη. Στις 27 Φεβρουαρίου 1824 απέστειλε προς την Διοίκηση εκτενή αναφορά για το Πολίτευμα¹⁶ και στις 24 Ιουλίου 1824 απηύθυνε αναφορά προς το Βουλευτικό με σχέδιο για τη σύσταση

9. Βλ. Rangabes (1926: 288), Τριανταφύλλου (1959: 74), Παπαγεωργίου (1971: 4-5) και *Ιστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους* τόμ. ΙΒ', σσ. 86-87 και 178.

10. Βλ. Παπαγεωργίου (1971: 5) και *ΑρχΕλλΠαλιγγ* τόμ. ΙΓ', σ. 76 αρ. 110, Αθήναι 1981.

11. Βλ. Παπαγεωργίου (1971: 5) και Κ. Δανούσης, «Αστυνομικά Ἄργους, 1822-1823: Οἱ πρόκριτοι κατὰ τοῦ Αστυνόμου» *Δελτίο Ἱστορικών Μελετῶν Ναυπλίου* 31 (1990), σσ. 195-203 όπου δημοσιεύεται κατάλογος φυλακισμένων στο Ἄργος που υποβλήθηκε προς τὸν Μινίστρον τῆς Ἀστυνομίας, ἀπὸ τὸν Γενικό Ἀρμοστή τῆς Αστυνομίας, Νικ. Ε. Γερακάρη στις 4 Ιουνίου 1822.

12. *Αρχεῖο Ἰωάννη Κωλέττη, Α (1) (Αύγουστος 1788-Ιούνιος 1824)*, επιμ. Β. Πλαγιαννάκου-Μπεκιάρη και Α. Στεργέλλη, σ. 244 αρ. 281, Αθήνα 1996 (*Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας* 13).

13. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 1, σ. 310.

14. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 1, σσ. 63 και 138.

15. Βλ. Παπαγεωργίου (1971: 5).

16. Διαμάντης, *Περιεχόμενα ΓΑΚ* 2, σ. 672, αρ. 23.

νοσοκομείου¹⁷. Στις 4 Αυγούστου 1824 διορίστηκε μαζί με τους Νικ. Καλλέργη και Θεόδ. Βαλλιάνο, επιστάτης του ανασυσταθέντος νοσοκομείου στο Ναύπλιο¹⁸. Στις 9 Αυγούστου 1824 διαβάστηκε η αναφορά «ἐπιτροπῆς τινος, Φιλανθρωπικῆς, ἐπονομαζομένης, Ἑταιρείας», σε συνεδρίαση του Βουλευτικού, με την οποία εξουσιοδοτούνταν οι Νικ. Γερακάρης, Ed. Blaquiere¹⁹ και Εμ. Ξένος να υποβάλλουν τον οργανισμό της εταιρείας. Στην ίδια συνεδρίαση ο οργανισμός διαβάστηκε και ορίστηκε πενταμελής επιτροπή για να εξετάσει τα άρθρα επισταμένως²⁰. Στις 11 Αυγούστου 1824 η «Φιλανθρωπική Ἑταιρεία» με επιστολή, που υπογράφει μεταξύ των άλλων και ο Νικ. Γερακάρης, προς τον Γ. Κουντουριώτη γνωστοποιεί τους σκοπούς συστάσεως της, που ήταν η περίθαλψη φτωχών, ασθενών, ορφανών και χήρων αλλά και η εκπαίδευση ορφανών και απόρων²¹. Την 1η Σεπτεμβρίου 1824 έγινε συζήτηση στο Βουλευτικό Σώμα για τα ζητήματα που ανακύπτουν από αναφορά του Μαν. Βαρσαμή, ο οποίος φυλακίστηκε ως ύποπτος κλοπῆς ενδυμάτων του Κυρ. Τασίκα. Το Σώμα όρισε πενταμελή επιτροπή, στην οποία συμμετείχε και ο Νικ. Γερακάρης, για την ανέκκλητο εκδίκαση της διαφοράς²². Την 9^η Σεπτεμβρίου 1824 με έγγραφο της η «Φιλανθρωπική Ἑταιρεία» κατέταξε τον Γ. Κουντουριώτη στην κατηγορία μελών Α' τάξης²³.

Σε επιστολή της 7ης Ιανουαρίου 1825 του Δ. Μελετόπουλου προς τον Ι. Κωλέττη, γίνεται αναφορά στην επιστροφή αρπαγείσας περιουσίας του Νικ. Γερακάρη, προφανώς κατά τη διάρκεια των εμφυλίων συγκρούσεων²⁴.

17. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 2, σ. 364.

18. Βλ. Δημακόπουλος (1972: 254).

19. Ο Ε. Blaquiere στο έργο του *Narrative of a second visit to Greece*, part II, σσ. 145-153, αρ. 45, London 1825 αναφέρει επιστολή της Φιλανθρωπικής Εταιρείας προς Βρετανούς φιλέλληνες και μέλη του Κοινοβουλίου (12/24 Αυγούστου 1824) την οποία υπογράφει ανάμεσα σ' άλλους και ο Νικ. Γερακάρης.

20. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 2, σ. 383.

21. *Αρχείο Κουντουριώτη* 3, σ. 115.

22. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 2, σ. 400. Επίσης για το ίδιο ζήτημα, βλ. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 3, σ. 251 (προβούλευμα υπ' αριθμό 1168/1-9-1824 με το οποίο γίνονται δεκτά τα αιτήματα του κατηγορουμένου) και *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 3, σ. 259 (προβούλευμα υπ' αριθμό 1187/16-9-1824 με παρόμοιο περιεχόμενο). Για τις δικαστικές επιτροπές ως μέθοδο απονομής της δικαιοσύνης κατά την διάρκεια της επανάστασης, βλ. Βισβίτζης (1941: 109-113 και 144-147).

23. *Αρχείο Κουντουριώτη* 3, σ. 197. Ο Νικ. Γερακάρης μνημονεύεται και σε επιστολή με ημερομηνία 14 Οκτωβρίου 1824 του Π. Γ. Ροδίου προς τον Γ. Κουντουριώτη (*Αρχείο Κουντουριώτη* 3, σ. 289).

24. *Αρχείο Ιωάννη Κωλέττη, Επιτομές εγγράφων Ιούλιος 1824 - Φεβρουάριος 1825*, τόμ. Β', αρ. 898, επιμ. Αρ. Στεργέλλης, Αθήνα 2002 (Μνημεία της Ελληνικής Ιστορίας 13). Ευχαριστώ τον κ. Α. Στεργέλλη για την επισήμανση αυτού του εγγράφου.

Στα Πρακτικά της συνεδρίασης της 10ης Απριλίου 1825 του Βουλευτικού Σώματος, ο Νικ. Γερακάρης αναφέρεται ως υποψήφιο μέλος της επιτροπής «τόπον έπεχούσης Άνωτάτου Κριτηρίου»²⁵. Στις 14 Απριλίου του 1825 στη συνεδρίαση του Βουλευτικού Σώματος παρουσιάστηκε η αναφορά ψωμάδων του Άργους κατά του φροντιστή Νικ. Γούναρη, στην οποία εκφράζουν υποψίες αδικίας. Το Βουλευτικό διόρισε τριμελή επιτροπή για τη διερεύνηση των καταγγελιών, στην οποία μετέχει και ο Νικ. Γερακάρης²⁶. Επτά ημέρες αργότερα, στις 21 Απριλίου 1825 η παραπάνω επιτροπή απευθύνεται προς το Υπουργείο Πολέμου για τον διορισμό ενός γραμματέα και δύο κλητήρων.²⁷ Στις 22 Μαΐου 1825 σε επιστολή από το Ναύπλιο του Τζιανμπατίστα Θεοτόκη, προς τον κόμη Διονύσιο Ρώμα, αναφέρεται ότι ο Νικ. Γερακάρης πρόκειται να επανέλθει στην Πελοπόννησο. Παρακαλείται ο κόμης να εφοδιάσει τον κ. Γερακάρη με τα “άναγκαιοῦντα” για την ίδρυση Τεκτονικής Στοάς²⁸. Την 13η Ιουνίου του 1825 ο Νικ. Γερακάρης διορίστηκε βοηθός Αστυνόμου Ναυπλίου²⁹. Μετά από 40 μέρες, την 20η Ιουλίου 1825 ο Νικ. Γερακάρης με επιστολή του προς την Διοίκηση εκθέτει τα πορίσματα από την εξόρμηση της Αστυνομικής Επιτροπής στο Αιγαίο, στην οποία αναφέρει, ανάμεσα σε άλλα, ότι πολλοί Έλληνες ασφαλίζουν εχθρικά πλοία που μεταφέρουν προμήθειες του εχθρού, ότι κυκλοφορούν ιεραπόστολοι που προτρέπουν Έλληνες να μετακομίσουν σε άλλα αστικά κέντρα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και ότι πολλοί πρόξενοι προσφέρουν υποστήριξη στους νησιώτες του Αιγαίου πελάγους³⁰. Στις 12 Σεπτεμβρίου 1825 στη συνεδρίαση 235 του Βουλευτικού Σώματος διαβάζεται από τον Ιω. Θεοτόκη αναφορά των αποτελεσμάτων της έρευνας, η οποία διενεργήθηκε από τριμελή επιτροπή μέλος της οποίας ήταν ο Νικ. Γερακάρης³¹. Στο προβούλευμα 12156/15 Σεπτεμβρίου 1825 του εκτελεστικού επισυνάπτεται σχέδιο του Νικ. Γερακάρη που αφορά τη διανομή προσωπικών διαβατηρίων και διπλωμάτων των εμπορικών πλοίων³². Λίγο αργότερα στις 17 Σεπτεμβρίου

25. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 4, σ. 209.

26. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 4, σ. 216. Βλ. και το προβούλευμα 594 του Βουλευτικού προς το Εκτελεστικό για την εξέταση του φροντιστού από την επιτροπή, *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 4, σ. 205.

27. Διαμάντης, *Περιεχόμενα ΓΑΚ* 2, σ. 703, αρ. 46.

28. *Ίστορικόν Άρχεϊον Διονυσίου Ρώμα*, έκδ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου, τόμ. Α' (1819-1825), σσ. 520-522, Άθήναι 1901.

29. Βλ. Παπαγεωργίου (1971: 5).

30. Διαμάντης, *Περιεχόμενα ΓΑΚ* 2, σ. 638, αρ. 15. Ανάγνωση της αναφοράς στα Πρακτικά του Βουλευτικού Σώματος συνεδρίαση 200, *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 4, σσ. 289-290.

31. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 4, σ. 324.

32. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 4, σ. 325.

1825 διαβάστηκε στη υπ' αριθμό 238 συνεδρίαση του Βουλευτικού Σώματος η αναφορά του Νικ. Γερακάρη στην οποία προτείνεται να μην αγοράζονται οι εθνικές ομολογίες του Ταμείου με ζημία του κατόχου τους, αλλά να πληρώνεται η ποσότητα καθεμιάς στο όνομα που φέρει. Η πρόταση του απερίφθη. Στις 4 Νοεμβρίου 1825 στα Πρακτικά του Βουλευτικού Σώματος (Συνεδρίαση 273) ο Νικ. Γερακάρης αναφέρεται ως υποψήφιος για μια θέση στο Δικαστήριο των Εκκλήτων³³. Στην υπ' αριθμό 278/16 Νοεμβρίου 1825 συνεδρίαση του Βουλευτικού διαβάζεται αναφορά του Νικ. Γερακάρη, στην οποία προτείνει να κοπούν χάλκινα νομίσματα (400 = 1 ισπ. τάλλαρο), να προμηθεύσουν μ' αυτά εμπόρους και βιοτέχνες, να πληρώνουν το σιτηρέσιο των στρατιωτών και μέρος του μισθού των υπουργών³⁴. Στις 23 Νοεμβρίου 1825 με το προβούλευμα 1070 του Βουλευτικού ο Νικ. Γερακάρης ορίσθηκε μέλος πενταμελούς επιτροπής για την κρίση του Αργ. Ταρπαχτζή³⁵. Στις 25 Νοεμβρίου 1825 σε αναφορά του Εκτελεστικού Σώματος προς το Βουλευτικό μαθαίνουμε ότι ο Νικ. Γερακάρης παραιτήθηκε από μέλος επιτροπής και στην θέση του διορίσθηκε ο Αντ. Πάνου³⁶. Τέλος, την 1η Δεκεμβρίου 1825 διορίσθηκε από το Βουλευτικό Σώμα (Συνεδρίαση 285) μαζί με τον Γενικό Αστυνόμο Ναυπλίου για να διερευνήσει εάν οι οικογένειες που ζούν στο Ναύπλιο, έχουν τα αναγκαία τρόφιμα³⁷.

Στις 4 Ιανουαρίου 1826 ο Νικ. Γερακάρης μαζί με τον Δ. Δενδρινό διορίσθηκαν μέλη επιτροπής για την εκποίηση φθαρτών κτημάτων στην Αθήνα και στις 26 Ιανουαρίου 1826 υπέβαλαν έγγραφο με κάποιες σκέψεις για τη συμφερώτερη για το Εθνικό Ταμείο εκποίηση ή εκμίσθωση των εθνικών κτημάτων και για τη διάσωση των αρχαιοτήτων στην Αθήνα³⁸. Η θητεία της επιτροπής τον κράτησε για αρκετούς μήνες στην Αθήνα, γιατί την 5η Απριλίου 1826 στη συνεδρίαση υπ' αριθμό 362 του Βουλευτικού διαβάστηκε η αναφορά του Νικ. Γερακάρη και του Δ. Δενδρινού για την αποκατά-

33. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 4, σσ. 371-72 και Βισβίξης (1941: 135). Το Δικαστήριο των Εκκλήτων ιδρύθηκε με τον Νόμο 13/21 Οκτωβρίου 1825 "Όργανισμός τῶν Ἑλληνικῶν Δικαστηρίων" (*ΓενΕφΕλλ* έτος Α', 12/14 Νοεμβρίου 1825), βλ. Βισβίξης (1941: 131-136). Πάντως, μέλη του Δικαστηρίου των Εκκλήτων Ναυπλίου δεν εξελέγησαν πριν την άνοιξη του 1826, βλ. Βισβίξης (1941: 472 αρ. 572, 476 αρ. 581 και 477 αρ. 582) και *ΑρχΕλλΠαλιγγ* τόμ. Η', σσ. 436 και 454.

34. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 4, σ. 381.

35. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 4, σ. 491.

36. Διαμάντης, *Περιεχόμενα ΓΑΚ* 2, σ. 638, αρ. 8.

37. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 4, σ. 388.

38. Διαμάντης, *Περιεχόμενα ΓΑΚ* 2, σ. 648, αρ. 6. Βλ. μνεία της επιτροπής στα έγγραφα αρ. 11-14 στο *Ιστορικά έγγραφα περί αρχαιοτήτων και λοιπών μνημείων της Ιστορίας κατά τους χρόνους της Επανάστασης και του Καποδίστρια*, έπιμ. Έμμ. Γ. Πρωτοψάλτη, Αθήναι 1967 (Βιβλιοθήκη της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας 59).

σταση οικοπέδου του Ιω. Μακρυγιάννη, τμήμα του οποίου είχε απαλλοτριωθεί για τη διάνοιξη δρόμου³⁹. Η αποστολή στην Αθήνα πρέπει να κράτησε μέχρι και τις αρχές Μαΐου, διότι στις 14 Μαΐου 1826 διορίστηκε Διευθυντής του Κρατικού Νοσοκομείου Ναυπλίου, θέση από την οποία παραιτήθηκε την 3η Νοεμβρίου 1826⁴⁰. Τον Ιούνιο του 1826 διορίστηκε μέλος της *αντί θαλασσίου δικαστηρίου επιτροπής* σε αντικατάσταση του Π. Νικολαΐδη⁴¹. Στις 9 Ιουνίου 1826 μετείχε στην επιτροπή εράνου της Φιλανθρωπικής Εταιρείας, όπως αναφέρεται σε επιστολή του Γ. Σταύρου προς τον Γ. Κουντουριώτη⁴². Ο ίδιος συνεισφέρει 1224 γρόσια. Τον επόμενο μήνα (Ιούλιος 1826) εξόπλισε με δικά του έξοδα στρατιωτικό σώμα Επτανησίων με σκοπό να ενισχύσει τους υπερασπιστές της Ακρόπολης των Αθηνών.

Δεν υπάρχουν στοιχεία για τη δραστηριότητα του Νικ. Γερακάρη το 1827. Στις 22 Απριλίου του 1828 διορίστηκε μέλος της επιτροπής υγείας της Αίγινας (μαζί με τους Αναργ. Πετράκη και Ιω. Μαμούνη), κατά την διάρκεια επιδημίας πανώλης⁴³, ενώ τέσσερεις μήνες αργότερα, με την υπ' αριθμό 556/23 Αυγούστου 1828 απόφαση του Βιάρου Καποδίστρια, Εκτάκτου Επιτρόπου Δυτ. Σποράδων, διορίζεται μέλος Εξεταστικής και Δικαστικής Επιτροπής για τη διαλεύκανση του φόνου του Μιχ. Ροντού⁴⁴.

Στις 23 Φεβρουαρίου 1829 διορίστηκε μέλος της «'Αναθεωρητικής Έπιτροπής» για την επανάκριση απόφασης του Θαλασσίου Δικαστηρίου⁴⁵ ενώ με την υπ' αριθμό 10151/16 Μαρτίου 1829 απόφαση διορίστηκε Πρόεδρος του Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Δυτ. Σποράδων⁴⁶. Λίγο αργότερα, στις

39. *ΑρχΕλλΠαλιγγ* 4, σ. 480.

40. Βλ. Παπαγεωργίου (1971: 6) και Δημακόπουλος (1972: 263).

41. Βλ. Θέμελη-Κατηφόρη (1973: 32 σημ. 3) όπως επίσης και την υπ' αριθμό 108/12 Οκτωβρίου 1826 απόφαση της επιτροπής στην *ΓενΕφΕλ*, έτος Β' 2/20 Οκτωβρίου 1826 σχετική με την κατάσχεση σκάφους υπό αυστριακή σημαία.

42. *Αρχείο Κουντουριώτη* 7, 140-41, αρ. 124. Βλ. και την απόδειξη υπ' αριθμό 3164/8 Ιουνίου 1826 που εκδόθηκε στο Ναύπλιο και φέρει την υπογραφή του Νικ. Γερακάρη (ΕΒΕ, Αρχείο Αγωνιστών της Ελληνικής Επανάστασης, φάκ. Κ 29, αρ. εγγράφου 19277).

43. Βλ. Παπαγεωργίου (1971: 7) και Δημακόπουλος (1972: 283).

44. Η απόφαση της Επιτροπής δημοσιεύτηκε στην *ΓενΕφΕλ*, έτος Γ', 76/13.10.1828. Βλ. και Γερακάρης (1936: 7).

45. Βλ. Θέμελη-Κατηφόρη (1973: 40).

46. *ΓενΕφΕλ*, έτος Δ', 25/27.03.1829. Για τα πρωτόκλητα δικαστήρια βλ. Σερεμέτης (1959: 52-53 (σύσταση) και 146-165 (καθ' ύλη αρμοδιότητα)). Το όνομα του Νικ. Γερακάρη αναφέρεται στους Βρετανικούς καταλόγους των υπηρετούντων Επτανήσιων σε κρατικές θέσεις το 1829 και 1830 ως δικαστικός (List of Ionians in the Civil and Military Service of Greece, FO 286/1 φύλλο 415 και 419, διαθέσιμα σε μικροφίλμ στο αρχείο του KEINE).

18 Απριλίου 1829 το όνομα του αναφέρεται, με ιδιαίτερα υποτιμητικό τόνο, σε επιστολή του Π. Νικολαΐδη προς τον Γ. Κουντουριώτη⁴⁷. Η δικαστική του δραστηριότητα από τη θέση του Προέδρου του Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου τεκμηριώνεται με έγγραφα (υπ' αριθμό 686/11 Σεπτεμβρίου 1829 διαταγή με την οποία προσδιορίζεται η αναμενόμενη συμπεριφορά του ακροατηρίου)⁴⁸, εγκυκλίους αναφορές (υπ' αριθμό 27/23 Απριλίου 1829 που απευθύνεται στις δημογεροντίες της περιοχής αρμοδιότητας του δικαστηρίου και ζητά να του γνωστοποιηθούν τα ισχύοντα έθιμα, υπ' αριθμό 455/23 Ιουλίου 1829 αναφορά με την οποία γνωστοποιούνται διατάξεις που διέπουν την άσκηση εφέσεων εναντίον αποφάσεων του Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου)⁴⁹, αλλά και δικαστικές αποφάσεις (υπ' αριθμό 210/3 Ιουνίου 1829 απόφαση με την οποία επιδικάζεται αποζημίωση εξαιτίας φόνου, υπ' αριθμό 273/29/17 Ιουνίου 1829 απόφαση με την οποία ορίζεται η εκτέλεση της από 14 Μαΐου 1829 αποφάσεως του *αντί θαλασσίου Δικαστηρίου*, υπ' αριθμό 522/3 Αυγούστου 1829 απόφαση του Δικαστηρίου δικάζοντος ως ποινικό, καταδικάζει τον κατηγορούμενο ως κλέφτη και επιβάλλει ποινή φυλάκισης ενός μηνός, υπ' αριθμό 596/21 Αυγούστου 1829 απόφαση με την οποία αναγνωρίζεται το γνήσιο χρεωστικών ομολογιών και διατάσσεται η πληρωμή κάποιων απ' αυτές)⁵⁰. Την 16η Σεπτεμβρίου του 1829 έστειλε επιστολή προς τον Γ. Κουντουριώτη με αντικείμενο διαδικαστικά προβλήματα κατά την εκδίκαση των υποθέσεων των Υδραίων⁵¹. Πιο συγκεκριμένα, επειδή δεν υπήρχε η απαραίτητη προετοιμασία των υποθέσεων, που εξασφαλιζόταν με την υποβολή της αγωγής στον ειρηνοδίκη, ο Νικ. Γερακάρης απευθύνθηκε στον Κυβερνήτη περί του πρακτέου. Στις 25 Σεπτεμβρίου 1829 ο Νικ. Γερακάρης υπέβαλε αίτηση για τη χορήγηση αναρρωτικής άδειας⁵². Δεν είναι βέβαιο αν του χορηγήθηκε γιατί η δραστηριότητα του στη θέση του Προέδρου συνεχίστηκε κατά τη διάρκεια του επόμενου μήνα, όπως μαρτυρεί το υπ' αριθμό 746/2 Οκτωβρίου 1829 έγγραφο προς τη Γραμματεία Δι-

47. *Αρχεία Λαζάρου και Γεωργίου Κουντουριώτου*, επιμ. Κ. Αθ. Διαμάντης, τόμ. 9, σσ. 473-75, αρ. 582, Αθήναι 1968 (Βιβλιοθήκη ΓΑΚ 7). Ο επιστολέας αναφέρει επί λέξει: «ποτέ δὲν θέλω ὑποφέρει νὰ μὲ ἰσομετρήσουν μὲ Γερακάρηδες καὶ μὲ Ράμφους».

48. Βλ. Σερεμέτης (1959: 357 αρ. 39).

49. Βλ. *ΕΑΙΕΔ* 3 (1950), σσ. 9-10. Ο Ιάκ. Τ. Βισβίτζης, «Τινὰ περὶ τῶν νομικῶν ἐθίμων ἀπὸ τῆς Τουρκοκρατίας μέχρι καὶ τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 23 Φεβρουαρίου 1835» *Ἀθηνᾶ* 53 (1949), σσ. 226-256 αναφέρει ὅτι ἡ συλλογὴ τῶν ἀπαντήσεων που σχημάτισε ὁ Νικ. Γερακάρης ἐστάλη με τὸ υπ' αριθμό 276/ 20 Νοεμβρίου 1829 στὴν ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματεία. Βλ. Σερεμέτης (1959: 356 αρ. 38).

50. Βλ. Σερεμέτης (1959: 352 αρ. 36, 353 αρ. 37, 408 αρ. 67, 357 αρ. 40).

51. *Αρχεῖο Κουντουριώτη* 10, σ. 101, αρ. 91.

52. Βλ. Σερεμέτης (1959: 134 σημ. 7).

καιοσύνης για τη σύνταξη διοργανισμού δικαστηρίων⁵³ και το υπ' αριθμό 796/25 Οκτωβρίου 1829 έγγραφο προς τη Γραμματεία Δικαιοσύνης που αφορά καταχρήσεις συνηγόρων⁵⁴.

Ενδεχομένως η άδεια να του χορηγήθηκε τον Νοέμβριο και Δεκέμβριο του 1829, γιατί το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιανουαρίου του 1830 τον βρίσκουμε να υπογράφει την κοινοποίηση της υπ' αριθμό 20 διάταξης του Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Δυτικών Σποράδων σχετικά με το ωράριο λειτουργίας των Δικαστηρίων, τους κανόνες υποβολής αναφορών και τις προθεσμίες⁵⁵. Πάντως, κατά τη διάρκεια αυτού του διαστήματος ο Νικ. Γερακάρης θα πρέπει να είχε υποβάλλει την παραίτηση του για την οποία μαθαίνουμε από την υπ' αριθμό 1026/30 Ιανουαρίου 1830 αναφορά του Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Δυτικών Σποράδων, με την οποία οι συνδικαστές εκφράζουν τη θλίψη τους για την αποδοχή της παραίτησης του Νικ. Γερακάρη⁵⁶. Η όποια ασθένεια, εάν αυτή ήταν η αιτία της παραίτησης του, δεν πρέπει να διήρκεσε. Την 5 Φεβρουαρίου 1830 με την υπ' αριθμό 620 πράξη διορίσθηκε στην θέση του Διοικητή Ναυπλίου, Άργους και Κάτω Ναχαγιέ (δηλ. Ερμιονίδος), σε αντικατάσταση του Κ. Κ. Ράδου⁵⁷. Στις 17 Απριλίου 1830 απευθύνει την υπ' αριθμό 813 αναφορά προς την Αστυνομία Ναυπλίου για την μη προσήκουσα εκτέλεση ανακριτικών καθηκόντων σε υπόθεση σύλληψης παραχαράκτη⁵⁸. Το όνομα του αναφέρεται επίσης σε επιστολή της 29ης Μαΐου 1830 του Π. Νικολαΐδη προς τον Γ. Κουντουριώτη⁵⁹, όπου ο αποστολέας αναφέρει ότι ο Γερακάρης άρχισε να περιφέρεται και να παρακινεί απλούς ανθρώπους και τους δημογέροντες, όπως έκανε και ο Κολοκοτρώνης, να υποβάλουν έγγραφα για την ακύρωση των όσων έχουν ήδη γίνει. Αυτή η ενέργεια αφορά, κατά πάσα πιθανότητα, την ενορχηστρωμένη αποστολή αναφορών προς τον πρίγκηπα Λεοπόλδο, με τις οποίες αντικρούονταν τα επιχειρήματα των αντιπολιτευομένων, δήλωναν την εμπιστοσύνη τους στο πρόσωπο του Κυβερνήτη και ζητούσαν την άφιξη του Λεοπόλδου. Αποτέλεσμα των παρασκηνιακών ενεργειών του Νικ. Γερακάρη φαίνεται να είναι οι αναφορές υποστήριξης προς την πολιτική του Κυβερνήτη των κατοίκων και δημογερόντων της επαρχίας Κ. Ναχαγιέ⁶⁰, και Ναυπλίου⁶¹. Τον

53. Βλ. Σερεμέτης (1959: 412 αρ. 72).

54. Βλ. Σερεμέτης (1959: 415 αρ. 77).

55. Βλ. Σερεμέτης (1959: 349 αρ. 34).

56. Βλ. Σερεμέτης (1959: 147 σημ. 6).

57. *ΓενΕφΕλ*, έτος Ε', 16/22.02.1830.

58. Βλ. Σερεμέτης (1959: 434 αρ. 91).

59. *Αρχείο Κουντουριώτη* 10, σσ. 228-230, αρ. 232.

60. Αναφορά της 9ης Ιουνίου 1830, *ΓενΕφΕλ*, έτος Ε', 54/11 Ιουλίου 1830.

61. Αναφορά της 4ης Ιουνίου 1830, *ΓενΕφΕλ*, έτος Ε', 60-61/30 Ιουλίου 1830.

Ιούλιο του ίδιου έτους επέβλεψε τη διεξαγωγή μειοδοτικού διαγωνισμού για την κατασκευή “μακκελείων” στο Ναύπλιο και ανακοίνωσε με επιστολή του το αποτέλεσμα του διαγωνισμού⁶². Δεν παρέλειψε να προσθέσει και την προσωπική του εκτίμηση σχετικά με τη βασιμότητα των σχεδίων. Η θητεία του Νικ. Γερακάρη ως διοικητή έληξε τον Αύγουστο του 1830, όταν με την υπ’ αριθμό 2169/19 Αυγούστου 1830 πράξη της Κυβέρνησης αντικαταστάθηκε από τον Κ. Κ. Αξιώτη⁶³. Την 1^η Οκτωβρίου 1830 εμφανίζεται ως μέλος του ειδικού δικαστηρίου της κατά της δημοσίων οδούς ληστείας, θητεία που ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 1832⁶⁴.

Το επεισοδιακό 1831 βρήκε τον Νικ. Γερακάρη μέλος του ειδικού δικαστηρίου της κατά της δημοσίων οδούς ληστείας, το οποίο έδρευε στο Ναύπλιο ενώ κατά τη διάρκεια του 1831 μεταφέρθηκε προσωρινά στην Πάτρα⁶⁵. Από τις αρχές Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους είχε αλληλογραφία με τον Κυβερνήτη με αντικείμενο τη ρύθμιση του προβλήματος των καταχρηστικώς

62. Τα σχετικά έγγραφα δημοσιεύτηκαν στο *Δελτίο Ιστορικών Μελετών Ναυπλίου* 66 (1993), σσ. 324-328.

63. *ΓενΕφΕλ* έτος Ε΄, 70/30 Αυγούστου 1830. Οι λόγοι της αντικατάστασης του δεν είναι γνωστοί.

64. Το ειδικό δικαστήριο θεσπίστηκε με το ψήφισμα 168/8 Σεπτεμβρίου 1830 (*ΓενΕφΕλ*, έτος Ε΄, 76, 345). Η πρώτη απόφαση που υπογράφει ο Νικ. Γερακάρης (19/1 Οκτωβρίου 1830) δημοσιεύτηκε από τον Μελά (1967: 865 αρ. 441). Στην παραπάνω μελέτη δημοσιεύονται τα παρακάτω έγγραφα του ίδιου δικαστηρίου που υπογράφει ο Νικ. Γερακάρης: 866 αρ. 442 κοινοποίηση απόφασης της 6^{ης} Νοεμβρίου 1830, 867 αρ. 443 (αίτηση για πρόσληψη υπογραμματέα) και 444 της 6^{ης} Νοεμβρίου 1830, 874 αρ. 456 αίτηση της 15^{ης} Φεβρουαρίου 1832 για πληρωμή εξόδων μετάβασης του Νικ. Γερακάρη, 903 αρ. 503 αναφορά της 27^{ης} Ιουλίου 1831, 908 αρ. 513 αναφορά της 1^{ης} Αυγούστου 1831, 928 αρ. 547 απόφαση 1007/ 10^{ης} Σεπτεμβρίου 1831, 930 αρ. 550 έγγραφο της 18^{ης} Σεπτεμβρίου 1831, 934 αρ. 556 έγγραφο της 3^{ης} Οκτωβρίου 1831, 940 αρ. 567 έγγραφο της 29^{ης} Οκτωβρίου 1831, 940 αρ. 568 έγγραφο της 2ας Νοεμβρίου 1831, 946 αρ. 582 επιστολή του Νικ. Γερακάρη προς τον Αυγ. Καποδίστρια της 21^{ης} Ιανουαρίου 1832, 951 αρ. 593 έγγραφο της 19^{ης} Μαρτίου 1832, ενώ στη σελίδα 952 αρ. 596 αναφέρεται ότι ο Νικ. Γερακάρης υπογράφει ως δικαστής έως και την 5^η Απριλίου 1832.

65. Ο Νικ. Γερακάρης υπογράφει ως δικαστής του παραπάνω δικαστηρίου στην απόφαση υπ’ αριθμό 536/23 Φεβρουαρίου 1831, η οποία δημοσιεύτηκε στην *ΓενΕφΕλ*, έτος ΣΤ΄, 22/21 Μαρτίου 1831 (Παράρτημα) και ακολουθούν: απόφαση υπ’ αριθμό 540/23 Φεβρουαρίου 1831 (*ΓενΕφΕλ*, έτος ΣΤ΄, 22/ 21 Μαρτίου 1831), 591/17 Μαρτίου 1831 (*ΓενΕφΕλ*, έτος ΣΤ΄, 24/28 Μαρτίου 1831), 609/28 Μαρτίου 1831 (*ΓενΕφΕλ*, έτος ΣΤ΄, 27/ 8 Απριλίου 1831), 687/7 Μαΐου 1831 (*ΓενΕφΕλ*, έτος ΣΤ΄, 36/16 Μαΐου 1831), 757/1 Ιουνίου 1831 (*ΓενΕφΕλ*, έτος ΣΤ΄, 44/13 Ιουνίου 1831), 760/1 Ιουνίου 1831 (*ΓενΕφΕλ*, έτος ΣΤ΄, 46/20 Ιουνίου 1831), 973/27 Αυγούστου 1831 (*ΓενΕφΕλ*, έτος ΣΤ΄, 74/26 Σεπτεμβρίου 1831), 1071/12 Οκτωβρίου 1831 και 1101/29 Οκτωβρίου 1831 (*ΓενΕφΕλ*, έτος ΣΤ΄, 94/9 Δεκεμβρίου 1831).

αποζημιωθέντων από την ανοικοδόμηση των Πατρών αλλά και της αποκατάστασης των συναφίων. Οκτώ μέρες πριν τη δολοφονία του Κυβερνήτη, την 19η Σεπτεμβρίου 1831, ολοκλήρωσε τη σύνταξη του πρώτου σχεδίου κωδικοποιημένων διατάξεων για τα επαγγελματικά σωματεία, τον Διοργανισμό συναφίων⁶⁶. Μετά την δολοφονία του Ι. Καποδίστρια, διορίστηκε την 15η Δεκεμβρίου 1831 μέλος εξεταστικής επιτροπής για τη διερεύνηση των γεγονότων του Άργους⁶⁷.

Τον Ιανουάριο του 1832 είναι ήδη νυμφευμένος με την Ασπασία, κόρη Αναστασίου Κρητικού, με την οποία απέκτησε 4 γιούς, τον Τηλέμαχο (1838-1900, δικηγόρος και δικαστής), τον Ευστάθιο (1839-1902, δικηγόρος και έπαρχος), τον Στέφανο (1841, στρατιωτικός), και τον Σπυρίδωνα (1840, δικηγόρος)⁶⁸.

Στη τελευταία δεκαετία της ζωής του ο Νικ. Γερακάρης διορίστηκε σε μεσαίες θέσεις της διοικητικής ιεραρχίας. Στις 14 Σεπτεμβρίου 1833 μετατέθηκε από τη θέση του έπαρχου Γόρτυνας στη θέση του έπαρχου Μήλου⁶⁹. Κατά τη διάρκεια της παραμονής του ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τη προώθηση αιτημάτων των τοπικών κοινοτήτων για τον χαρακτηρισμό εκκλησιών ως δημοτικών ή ενοριακών και την απόδοση τους στη λατρεία⁷⁰, ενώ δεν

66. Βλ. την επιστολή της 14^{ης} Σεπτεμβρίου που απευθύνει ο Ι. Καποδίστριας στον Νικ. Γερακάρη, όπου κάνει μνεία προηγούμενης επιστολής του Νικ. Γερακάρη της 2ας Σεπτεμβρίου 1831, Γκούτος (1985: 225 αρ. 3) και *EKEIEΔ* 36 (2002), σσ. 204-281.

67. Βλ. Παπαγεωργίου (1971: 7).

68. Βλ. Rangabes (1926: 289-290) και Τριανταφύλλου (1959: 74). Σε επιστολή του της 21^{ης} Ιανουαρίου 1832, ο Νικ. Γερακάρης αναφέρεται στον γυναικαδελφό του Κρητικό. (Μελάς (1967: 946 αρ. 582)) Ο γιός του Τηλέμαχος εμφανίζεται ως μέλος του Πρωτοδικείου Ναυπλίου το 1868 σε απόφαση που δημοσιεύτηκε από τους Τ. Αθ. Γριτσόπουλο και Κ. Α. Κοτσώνη (επιμ.) *Άργολικόν Ιστορικόν Αρχεῖον 1791-1878*, σ. 460 αρ. 549, Αθήναι 1994.

69. *Έφημερίς τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος* αρ. 29.

70. Για το μοναστηριακό ζήτημα βλ. Α. Μάουρερ, *Ο Ελληνικός Λαός. Δημόσιο, ιδιωτικό και εκκλησιαστικό δίκαιο από την έναρξη του Αγώνα για την ανεξαρτησία ως την 31 Ιουλίου 1834*, Χαϊδελέβεργη 1835, ελλ. απόδοση Ο. Ρομπάκη, επιμ. Τ. Βουρνάς, Αθήνα 1976 (Ξένοι περιηγητές στον ελληνικό χώρο 4) και Σπ. Ν. Τρωϊάνος & Χ. Γ. Δημακοπούλου, *Εκκλησία και Πολιτεία. Οι σχέσεις τους κατά τον 19ο αιώνα (1833-1852)*, Αθήνα 1999. Η ρύθμιση που προωθούσε ο Μάουρερ για τα ιδιωτικά παρεκκλήσια και μοναστήρια προέβλεπε την διατήρηση του καθεστώτος, εφόσον μπορούσε να αποδειχθεί η κυριότητα. Όσα όμως λειτουργούσαν ως ενοριακά και δεν ήταν υπό την επίβλεψη του ιδιοκτήτη τους θα υπάγονταν στο καθεστώς των μοναστηριών που επρόκειτο να κλείσουν και οι γαίες τους να ενοικιασθούν. Για την δραστηριότητα του Νικ. Γερακάρη στη Μήλο βλ. τα έγγραφα που δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό *Μηλιακά* 4 (1999), σ. 9 αρ. 1, σ. 11 αρ. 2, σ. 12 αρ. 3, σ. 19 αρ. 12, σ. 20 αρ. 13, σ. 22 αρ. 15, σ. 66 αρ. 48, σ. 72 αρ. 52, 30 Μαΐου 1834 - 6 Νοεμβρίου 1835. Βλ. και την από 21 Μαρτίου 1834 επικύρωση του αποτελέσματος δημοπρασίας, *Μηλιακά* 4 (1999), σ. 108 σημ. 37.

λείπουν αναφορές για σκληρότητα⁷¹. Η θητεία του στη Μήλο κράτησε μέχρι το 1836 οπότε και μετατέθηκε ξανά, αυτήν την φορά στην Άνδρο⁷².

Την 24η Φεβρουαρίου 1837 διορίσθηκε μέλος του Πρωτοδικείου Σπάρτης⁷³. Ο διορισμός του διήρκεσε μάλλον ένα έτος, γιατί στις 16 Μαρτίου 1838 του παραχωρήθηκε άδεια για την άσκηση δικηγορίας στην Πάτρα⁷⁴. Στις 20 Μαΐου 1838 του απονεμήθηκε ο βαθμός του Λοχαγού⁷⁵. Παραμένει όμως αδιευκρίνιστο από ποια υπηρεσία παραιτήθηκε στις 22 Ιανουαρίου 1839⁷⁶. Μερικούς μήνες πριν τον θάνατο του στην Καρύταινα στις 23 Φεβρουαρίου 1842, είχε διοριστεί οικονομικός επίτροπος Γόρτυνας και Ολυμπίας (Απρίλιος 1841)⁷⁷. Παρασημοφορήθηκε με το Μετάλλιο της Επανάστασης και τον Σταυρό του Σωτήρα.

Η εφημερίδα “Αιών” ανήγγειλε τον θάνατο του στο φύλλο της 8ης Μαρτίου ενώ, ένα μήνα μετά τον θάνατο του, η εφημερίδα στο φύλλο της 22ας Μαρτίου 1842 ζήτησε από τον βασιλιά Όθωνα να επιδείξει πρόνοια και να χορηγήσει σύνταξη στην άπορη πλέον οικογένεια Γερακάρη.

Αν και η εισαγωγική παρατήρηση του Νικ. Δραγούμη είναι ακριβής, όσον αφορά την κατάρτιση του Νικ. Γερακάρη, εντούτοις ο σαρκαστικός τόνος είναι μάλλον προϊόν προσωπικών προκαταλήψεων. Άλλωστε κάποιος θα μπορούσε να αμφισβητήσει την επιρροή των Επτανησίων στο δικαστικό μηχανισμό: από τα 11 άτομα που μνημονεύονται στο εναρκτήριο απόσπασμα μόνο 2 προέρχονται από τα Επτάνησα. Ο Νικ. Γερακάρης δεν ήταν βεβαίως καταρτισμένος νομικός, είχε όμως υπηρετήσει σε πολλές θέσεις με οιονεί δικαστικές αρμοδιότητες (ανακριτικές και εξεταστικές επιτροπές), είχε υποβάλει αναφορές με σαφές δικαιοπολιτικό περιεχόμενο και είχε συμμετάσχει ενεργά στο μηχανισμό απονομής δικαιοσύνης τόσο κατά τη διάρκεια

71. Σύμφωνα με τον Γάλλο ιστορικό A. Buchon, *Voyages etc en 1841*, σ. 197 ο Νικ. Γερακάρης συμπεριφέρθηκε με σκληρότητα στην περίπτωση του κλεισίματος του μοναστηριού Μογκού στη Σίφνο την 16η Μαρτίου 1834. Βλ. όμως και Σ. Μ. Συμεωνίδης, *Μοναστήρια της Σίφνου. Άγιος Ιωάννης Θεολόγος του Μογκού, Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος στη Φυτειά, Άγιος Αρτέμιος της Σιμωνόπετρας*, σσ. 50-53, Αθήνα 1984.

72. Ο Rangabes (1926: 289) τον αναφέρει, μάλλον εσφαλμένα, ως έπαρχο Άνδρου τον Σεπτέμβριο του 1833.

73. *Έφημερίς της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος*, αρ. 8.

74. *Έφημερίς της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος*, αρ. 9, Β. Δ/γμα 5/17.01.1838.

75. *Έφημερίς της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος*, αρ. 18.

76. *Έφημερίς της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος*, αρ. 4/27 Φεβρουαρίου 1839.

77. *Έφημερίς της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος*, αρ. 9/27 Απριλίου 1841.

της Επανάστασης όσο και κατά τη διάρκεια της Καποδιστριακής περιόδου. Με λίγα λόγια, είχε συσσωρεύσει έναν πλούτο εμπειριών στην διοίκηση και στην απονομή της δικαιοσύνης, που έκαναν την επιλογή του ελκυστική, ελλείπει καταρτισμένων νομικών.

Συντομογραφίες

- ΑρχΕλλΠαλιγγ 1 = 'Αρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς Βασιλείας, τόμ. Α', Ἀθῆναι 1971.
 ΑρχΕλλΠαλιγγ 2 = 'Αρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς Βασιλείας τόμ. Β', Ἀθῆναι 1972.
 ΑρχΕλλΠαλιγγ 3 = 'Αρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς Βασιλείας τόμ. Γ', Ἀθῆναι 1973.
 ΑρχΕλλΠαλιγγ 4 = 'Αρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς Βασιλείας, τόμ. Δ', Ἀθῆναι 1973.
 Αρχεΐο Κουντουριώτη 3 = 'Αρχεΐα Λαζάρου καὶ Γεωργίου Κουντουριώτου 1821-1832, ἔκδ. Α. Λιγνός, τόμ. 3, Ἀθῆναι 1922.
 Αρχεΐο Κουντουριώτη 7 = 'Αρχεΐα Λαζάρου καὶ Γεωργίου Κουντουριώτου, ἐπιμ. Κ. Αθ. Διαμάντης, τόμ. 7, Ἀθῆναι 1967 (Βιβλιοθήκη ΓΑΚ 5).
 Αρχεΐο Κουντουριώτη 10 = 'Αρχεΐα Λαζάρου καὶ Γεωργίου Κουντουριώτου, ἐπιμ. Κ. Αθ. Διαμάντης, τόμ. 10, Ἀθῆναι 1969 (Βιβλιοθήκη ΓΑΚ 8).
 ΓενΕφΕλ = Γενικὴ Ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος.
 Διαμάντης, Περιεχόμενα ΓΑΚ 2 = Τὰ περιεχόμενα τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, ἔκδ. Κ. Αθ. Διαμάντης, τόμ. 2, Ἀθῆναι 1973 (Βιβλιοθήκη ΓΑΚ 12).

Βιβλιογραφία

1. Ιάκ. Τ. Βισβίτζης, *Ἡ πολιτικὴ δικαιοσύνη κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν μέχρι τοῦ Καποδιστρίου μετ' ἀνεκδότων ἐγγράφων*, Ἀθῆναι 1941.
2. Ν. Τηλ. Γερακάρης, *Σελίδες ἐκ τῆς συγχρόνου ἱστορίας (Πρόσωπα καὶ πράγματα)*, τόμ. Α', Ἀθῆναι 1936.
3. Χαρ. Γ. Γκούτος, *Εργασιακές σχέσεις των οικοδόμων στη χερσαία Ελλάδα μετά το 1800 (Συμβολή στην ιστορία του ελληνικού εργατικού δικαίου)*, Αθήνα 1985.
4. Γ. Δ. Δημακόπουλος, "Ἡ ἐπὶ τοῦ Ἀγῶνος ὑπὲρ τῆς δημοσίας ὑγείας κυβερνητικὴ πολιτικὴ", *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Παντείου Ἀνωτάτης Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν* 1972, σσ. 245-300.
5. Δέσποινα Θέμελη-Κατηφόρη, *Ἡ δίωξις τῆς πειρατείας καὶ τὸ θαλάσσιον δικαστήριον κατὰ τὴν πρώτην Καποδιστριακὴν περίοδον 1828-1829. Μέρος Β' Τὸ Θαλάσσιον Δικαστήριον*, Ἀθῆναι 1973.

6. Χρ. Λούκος, «Οι Επτανήσιοι στο Ελληνικό Κράτος κατά την Καποδιστριακή περίοδο», *Πρακτικά του Ε' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου* (Αργοστόλι - Ληξούρι, 17-21 Μαΐου 1986), τόμ. 2, σσ. 95-107, Αργοστόλι 1989.
7. Λ. Ι. Μελάς, *Ήπειρωτικές μελέτες. Μιά οικογένεια – Μιά ιστορία*, Ἀθῆναι 1967.
8. Ι. Κ. Παπαγεωργίου, “Νικόλαος Γερακάρης, ὁ ἀγωνιστὴς - φαρμακοποιὸς τοῦ 1821”, *Φαρμακευτικὸν Δελτίον* 265 (1971), σσ. 1-9.
9. E. Rizos-Rangabes, *Livre d'or de la noblesse ionienne*, vol. II Céphalonie, Athènes 1926.
10. Δ. Σερεμέτης, *Ἡ δικαιοσύνη ἐπὶ Καποδίστρια. Α. Πρώτη περίοδος 1828-1829 (μετ' ἀνεκδότων ἐγγράφων)*, Θεσσαλονίκη 1959.
11. Κων. Ν. Τριανταφύλλου, *Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῶν Πατρῶν. Ἱστορία τῆς πόλεως καὶ ἐπαρχίας Πατρῶν ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἕως σήμερον κατὰ ἀλφαβητικὴν εἰδολογικὴν κατάταξιν*, 1959, 2^η ἔκδ., Πάτραι 1980.

SUMMARY

ILIAS N. ARNAOUTOGLU: Nikolaos E. Gerakaris (1782-1842)

“...learned in law, although lacking in legal education...”

The setting up of the administration of justice in the nascent Greek State required the services of those trained in law in Europe, but also of those with some University education. This study centres on the career of Nikolaos Gerakaris, son of Eustathios, of a noble family from Cephalonia. Gerakaris was born in 1782, studied medicine in Padova, Italy and opened a pharmacy in Patras in 1819. At the outbreak of the Greek War of Independence he took part in the military operations in the area of Patras. From 1822 he was appointed to successive governmental posts. The period from 1824 to 1826 was a period of intense activity. Gerakaris was a member of a committee to raise funds for the Struggle. He submitted reports on a) the future constitution, b) the situation in the Cyclades, c) the issue of provisional passports. He participated in a commission for the sale of public land in Athens. He became successively Head of the State Hospital in Nauplion (June 1826), member of the commission to deal with the outbreak of the plague in Aigina (1828), Head of the Court of First Instance in the Western Sporades (1829). In the beginning of 1830 J. Kapodistrias appointed him Governor of Nauplion, Argos and Ermionis (Kato Nachayes), a political appointment. He

was replaced, for reasons unknown to us, in August 1830. In September 1831 he corresponded with Kapodistrias on the issue of compensation for those affected by the new plan of Patras and of a new egal framework for the guilds. After serving in minor administrative posts (1833-1837), he died in Karytaina, Peloponnese.